

Menighetsbladet

SILJAN MENIGHET

Kontor: Sentrumsveien 87, 3748 SILJAN
Postadresse: Postboks 17, 3749 Siljan
Telefon: 35 94 11 74

Kontortid: Tirsdag og torsdag kl. 9–12.
Kontoret vil ofte være betjent også utenfor disse tidene.

Sokneprest: Bjarte Tysvær
bt773@kirken.no
Mobil: 408 70 136

Daglig leder/ kirkeverge: Harald Hem
hh282@kirken.no
Mobil: 952 54 644

Menighetssekretær og kirketjener: Ramona Gustavsen
rg232@kirken.no
Mobil: 926 13 034

Organist: Peter Moi
pm379@kirken.no
Mobil: 958 25 392

Menighetspedagog: Gunnar Edvard Gundersen
gunnar.edvard.gundersen@skien.kommune.no
Mobil: 413 44 227

SILJAN MENIGHETSBLAD
NR. 3 – 2026 • Årgang 66

Utgis av Siljan menighet - Den norske kirke, 4 ganger pr. år.
Bladet sendes vederlagsfritt til alle husstander i Siljan.
Utenbygds kr 150 pr. år.
Gavekonto: 2801.38.33550

Redaktør og grafisk formgiver: Sindre Klakegg Brufloth
sindrebru@hotmail.com

Siljan menighetsråd står ikke nødvendigvis inne for innhold i signerte innlegg.

Forsidefoto: Gunnar Edvard Gundersen
Trykk: ETN Grafisk, Skien

Givertjeneste til menighetshuset: Konto: 2801.38.33550
(merkes «menighetshuset»)

Vippsnummer Siljan menighet: #129132

www.siljan.kirken.no

Det er alltid noe eget ved å komme til Grorud kapell. Denne høsten har det allerede vært flere samlinger der. Den 12. september hadde konfirmantene bli-kjent-dag. Helga etter gikk flagget til topps da det var gudstjeneste med velkomstmarkering for kirkeverge Harald Hem og kirketjener/menighetssekretær Ramona Gustavsen. Vi skal være takknemlige for at vi har dette flotte kapellet, og allerede 18. oktober er det igjen mulighet til å få med seg en gudstjeneste på Grorud.

Et av temaene vi er innom i bladet denne gangen, er kunstig intelligens. På få år har KI gått fra å være noe de fleste av oss knapt kjente til, til å bli en del av hverdagen for mange. Samtidig utvikler teknologien seg i et rasende tempo som kan være vanskelig å følge. Bare i løpet av den korte perioden vi har jobbet med dette bladet, har det dukket opp nye ting på KI-fronten – og med det nye problemstillinger som vi som mennesker må forholde oss til. Det som i går virket som science fiction, kan i dag være tilgjengelig på en vanlig mobiltelefon. Utviklingen gir oss mange muligheter, men reiser også spørsmål vi kanskje ikke har så enkle svar på. Hva skjer når stadig mer av det vi selv gjorde før, overlates til maskiner? Hvordan påvirker det menneskeverd, tillit, fellesskap, arbeid og måten vi forholder oss til hverandre på? Det er spørsmål det er verdt å bruke tid på. Kanskje er det nettopp dette som er viktigst. For uansett hvor avansert teknologien blir, er det fortsatt vi som skal leve livene våre sammen med hverandre. Vi trenger tillit, fellesskap, nærhet og noen som ser oss. Det kan ingen maskin fullt ut erstatte.

I dette nummeret blir vi bedre kjent med Ramona, som nå har begynt å jobbe i bygda hun vokste opp i. Vi kan lese minneordet om Lina Anundsen, som fikk oppleve et langt liv med store forandringer i samfunnet rundt seg. Historien hennes minner oss samtidig om hvor mye som ikke forandrer seg: betydningen av familie, vennskap, arbeid, natur og tro. Vi vet at Lina gjerne ville ha kongen til Siljan, men det ble altså ikke noe av det planlagte kongebesøket denne høsten. I menighetsbladet har vi likevel litt kongestoff. Du kan nemlig lese om kongens forhold til kirken gjennom tidene – fra Håkon den gode og fram til i dag.

4. november kan vi igjen samles i kirken til «Bibel & musikk». Da står Apostlenes gjerninger på programmet. Det blir en fin time, der Ingvild Hogstad blir med som oppleser, og organist Peter Moi står for musikken. Her får både teksten og musikken sin plass. Det kan være godt å sette seg ned en stund, bare for å lytte. Høsten kan være en fin tid for nettopp det. Naturen skifter farger, tempoet roer seg litt, og mørket kommer tidligere om kvelden. Kanskje gir det oss en anledning til å stoppe opp – enten det er i kirken, på kirkegården, på en benk i Grorud kapell eller hjemme i vår egen stue.

God lesning – og riktig god høst!

Sindre

INNHold

Kirkevergen informerer | 4–5

Nye konfirmanter | 6

Prestens penn | 7

Intervju med Ramona | 8

Tankestrek | 9

Bibel & musikk | 10

Bibelundervisning sammen med Gjerpen | 11

Arrangementer på menighetshuset | 12

Til minne om Lina Anundsen | 11

Kongens forhold til kirken | 12–13

Et sted for takknemlighet, sinnsro og indre fred

Sju uker har gått siden jeg begynte som kirkeverge her i Siljan og inntrykkene har allerede begynt å slå rot. Det er spennende, varierte oppgaver som også gir rom for gode menneskemøter, spontane samtaler og glede i det praktiske arbeidet.

Det er kanskje ikke naturlig å snakke om «høydepunkter» tilknyttet denne jobben, men å tilbringe tid på kirkegården er for meg noe helt spesielt! Kirkegården kan trigge følelser i oss knyttet til tap, tommerom og sorg, men over noe tid, kanskje først og fremst følelser av takknemlighet, sinnsro og indre fred. Det å se mennesker rusle rundt på kirkegården, slår av en prat med kjente, setter seg ned på en benk for ettertanke, eller trofast steller en eller flere gravsteder – det er virkelig en fin opplevelse! Jeg tror det er lett å kjenne på et gudsnærvær og en tro på at vi er skapt inn i et liv av en god og omsorgsfull Gud, her hvor man minnes liv levd gjennom flere generasjoner. Takk for prat og gode samtaler og takk til deg som bidrar til at kirkegården forblir velstelt og en plass bygdas

innbyggere naturlig ønsker å tilbringe noe av sin tid.

Minnelunden på kirkegården er klargjort med et nytt felt for urnegraver og vi jobber i disse dager med alternativer knyttet til ny(e) minnestein(er) med plass til kommende navneplater. Vi vil forsøke å skape et harmonisk og helhetlig preg på minnelunden og ser for oss at ny(e) minnestein(er) vil være på plass i løpet av våren 2027.

Selve kirka vår er som tidligere kommunisert i en prosess med forprosjekter der tilstandsrapportering og nødvendige klimautredninger må på plass før selve hovedprosjektet, inkludert kalking og maling, kan starte opp. Prosessen, i nært samarbeid med riksantikvar, kirkebevaringsfondet, statsforvalter,

kommunen og faginstanser ellers er relativt omfattende og vil fortsatt ta noe tid. Et realistisk håp er at kalking av mur delen kan skje i 2027 eller 2028. Vi ser frem til den etterlengtede oppgraderingen av kirkas ytre blir en realitet.

Jeg ønsker deg en fin høst med gode opplevelser på hjemmebane, på kirkegården, eller på en av samlingene våre inne i kirken, på menighetshuset eller på Grorud kapell. Du er ellers alltid velkommen til å ta kontakt med oss eller stikke innom på menighetskontoret for en prat!

Guds fred være med deg!

Harald Hem, kirkeverge

«Alt har Gud gjort vakkert i sin tid. Også evigheten har han lagt i deres hjerte, men likevel kan menneske ikke forstå det verk Gud gjør, fra begynnelsen til enden».

Forkynneren 3:11

Konfirmantene på bli-kjent-dag på Grorud 12. september. Her avbildet sammen med konfirmantleder Emrik Mizidy og sokneprest BjarTE Tysvær. Lucas og Mikkel var ikke tilstede da bildet ble tatt. FOTO: GUNNAR EDVARD GUNDERSEN

Veslemøy Solberg Anundsen
Synne Svartangen
Sverre Magnus Stakston Husby
Sebastian Borgen Steen
Oda Gavelstad B 

Mikkel Kverndalen
Mia Isabella Breivik Gautestad
Mia Emilie Abrahamsen
Lucas Andersson
Kasper Vindstad Moen

Ida Aalmo Stensrød
Ella Halvorsli
Ella Myhre Johnsgård
Benjamin S nstvedt Kverndalen

Kunstig intelligens og visdom

Da min Bestemor gikk på skolen en gang for svært lenge siden, så fikk de noe på skolestua som de ikke hadde hjemme. Elektrisitet. Det var helt nytt for dem, og de fikk både en stikkontakt og ei lampe som kunne beskrives som kunstig belysning. Lampa ga jo ikke «ekte lys» slik som sollys eller lys fra noe som brant. De kunne ikke se elektrisiteten, men de så jo resultatet. Men barna på skolen ville bli enda bedre kjent med denne strømmen de hørte om. De ville kjenne på den. Fysisk. Så de dannet en menneskelig kjede. De holdt hverandre i hendene og den nærmest stikkontakten hadde en spiker som skulle settes inn i kontakten ...

Nå har vi hatt strøm i mange år. Vi vet hva den er og hva den kan gjøre. Men mange vet ikke helt hva kunstig intelligens er. Så hva er det? Kort fortalt er kunstig intelligens dataprogrammer som er utviklet for å løse oppgaver som tidligere krevde menneskelig intelligens. De kan gjenkjenne mønstre, analysere store mengder informasjon, skrive tekster og foreslå løsninger på problemer. De kan også lage avanserte grafiske uttrykk som bilder og filmer, som kan lure oss til å tro at det vi ser er ekte vare.

Kunstig intelligens fungerer som et svært avansert oppslagsverk. Den er trent på enorme mengder tekst og informasjon, og n r den f r et spørsmål, leter den fram det som ser ut til å være det beste svaret ut fra de kildene den har. Den setter sammen ord og kunnskap på en måte som kan minne om menneskelig tenkning, men den forstår ikke innholdet slik vi gjør. Vi som ser hva som er laget med KI-programvare må vurdere om det vi ser er sant, klokt og til å stole på – eller om det bare er en slags fantasi.

Men uansett om vi liker det eller ikke – så er denne teknologien her. Teknologien kan være til stor hjelp. Den kan spare tid, gjøre informasjon lettere tilgjengelig og hjelpe oss med oppgaver som ellers ville vært svært krevende. Samtidig finnes det en fare for at vi lar teknologien prøve å tenke på v re vegne. Dersom vi stadig overlater vurderinger,

refleksjon og kreativitet til maskiner, kan vi bli mindre  vet i å bruke våre egne evner.   tenke viser seg å ha likhetstrekk med en fysisk muskel. Trener man ikke en muskel blir den svak, og tenker vi ikke selv blir vi sløve.

Kunstig intelligens kan bidra til mye godt. Innen medisin kan den hjelpe leger med å oppdage sykdommer tidligere. Innen forskning kan den analysere data i et omfang som mennesker aldri kunne gjort alene. Samtidig kan den også brukes på m ter som skaper nye problemer: feilinformasjon kan spres raskere, arbeidsplasser kan forsvinne, og mennesker kan føle seg mindre verdsatt dersom maskiner overtar oppgaver som tidligere ga mening og en følelse av identitet.

Det er vanskelig å si om kunstig intelligens er noe som er godt eller noe som er dårlig for oss. Den er der – og blir ikke borte. Det viktigste spørsmålet er hvordan vi bruker den. En hammer kan bygge et hus eller knuse et vindu. Verktøyet er det samme, men resultatet avhenger av den som bruker det. Forskjellen er himmelvid og har ikke med kunnskap å gjøre. Det har med visdom   gjøre.

Visdom er et gammelt ord, og handler om å bruke kunnskap på en god måte. Teknologisk kunnskap er verdifull, men den kan aldri erstatte den visdommen som springer ut av ansvar, samvittighet og kjærlighet. I fremtiden trenger vi ikke bare dyktige ingeniører, men også samvittighetsfulle mennesker som spør hva som er rett og godt.

Hva skjedde så med Bestemor og hennes venner? Heldigvis kom læreren inn i rommet f r spikeren fant veien inn i stikkontakten. Læreren hadde både kunnskap og visdom. Slik som Jesus har. Det er derfor vi lytter til han.

Kolosserbrevet 2,3:
For i ham er alle visdommens og kunnskapens skatter skjult til stede.

Med takknemlighet og glede i hjertet!

Ramona vender tilbake til sin oppvekstkommune for å ta fatt på rollene som kirketjener og menighetssekretær. Hun gleder seg til å møte både nye og gamle bekjente samt å bidra til at bygdas innbyggere skal oppleve at man i kirka skal føle seg hjemme.

TEKST: HARALD HEM
FOTO: JOHNNY GÅSODDEN STENE

Kan du fortelle litt om hvem du er og hva du har jobbet med tidligere i livet?

– Jeg heter Ramona er 45 år, gift, mor til to tenåringer, og bor på Gulset i Skien.

Jeg er veldig glad i å formidle og skrive tekst, og jeg liker godt å gå lange turer i skog og mark.

Tidligere har jeg jobbet noen år som sekretær på bibliotek, og i den senere tid har jeg jobbet mer med syn og øyehelse. Av frivillig arbeid, har jeg hatt frivillige tjenester i kirken de siste to årene.

Hvorfor ville du jobbe i Siljan menighet?

– Jeg har ett stort ønske om å tjene og tenker at det å jobbe i en menighet er en fin måte å bruke evnene sine. Troen er en stor glede for meg, og det er meningsfullt arbeid å legge til rette for kirkelige handlinger som gudstjenester, dåp og begravelser. Jeg liker godt visjonen til kirken her; «dette er min kirke-her er jeg hjemme». Siljan er bygda hvor jeg vokste opp, så dette blir som å komme hjem for meg. Det er godt å være tilbake, og jeg gleder meg til å hilse på nye og gamle bekjente.

Du skal nå jobbe både som kirketjener og menighetssekretær. Hva ser du mest frem til å bidra med i de to ulike rollene?

– Som kirketjener gleder jeg meg til å formidle bibeltekster og annet på gudstjenestene, og å ta imot de som kommer til kirken. Jeg ønsker at folk skal føle seg sett og møtt, og at kirken kan oppleves som ett trygt og godt sted å komme med både glede og sorg, og også med undring. Med tanke på menighetssekretærrollen, er det ekstra fint å få være tett på det som skjer i bygda, og jeg gleder meg til å gi god hjelp og service ved henvendelser på kontoret. Jeg ser også frem til å arbeide med menighetsbladet, og andre oppgaver på kontoret.

Hva tror du innbyggerne i Siljan håper/ønsker at kirken skal bidra med?

– Jeg tror at folk flest ønsker å oppleve kirken som ett trygt

fellesskap, og at den kan ramme inn merkedagene i livene våre på en verdig og god måte, samt at gudstjenestene og arrangementer kan gi de «vanlige» dagene våre ekstra mening, glede og trygghet. Jeg tenker også at frivillig arbeid er viktig, og en «kirke uten vegger» er med på å bidra til trygge og åpne rom som favner både tro og tvil, glede og sorg og alt midt imellom.

Hvilke arbeidsoppgaver ser du frem til?

– Jeg gleder meg til klokkertjenesten på gudstjenestene og å møte de som bor her, enten på kontoret eller ute. Det blir spennende å prøve å få til arrangementer og aktivitet i kirkerommet og ellers.

Er det noe du gruer deg litt til?

– Jeg gruer meg ikke så mye, det er en glede for meg å få jobbe her!

Til slutt – hva ønsker du å formidle gjennom rollene dine?

– Det er først og fremst trygghet til de som bor her, og også troen på at alt er mulig. Jeg har en troshistorie som er unik, og veien dit jeg er nå har ikke gått på skinner. Men selv om ting i livet ikke alltid blir slik vi ønsker, så er det ett lys der ute som viser vei og skinner sterkere enn noe annet, og det er Jesus. Det er med stor takknemlighet i hjertet jeg tar imot disse rollene og oppgavene som er blitt gitt meg her i Siljan.

Kunstig intelligens – en dramatisk utvikling på godt og vondt

Da jeg var barn, bygde Petter Smart noen fantastiske roboter for å hjelpe Onkel Skrue med å holde orden på pengebingen sin. Men robotene ble for smarte og truet med å ta over hele Andeby. Vi pustet lettet ut da Ole, Dole og Doffen i siste sekund fant ut hvordan de kunne slå av hele greia.

Utviklingen av KI har eksplodert på få år. Vi bruker nå KI-verktøy daglig når vi søker etter noe på nettet. Dataprogrammene kan gjennomse store mengder tekster og opplysninger, påvise sammenhenger, lage sammensatte konklusjoner og formulere brev på få sekunder. Bruken av KI-verktøy øker både i offentlige og private virksomheter for hver dag.

Stadig flere bruker også maskinene som rådgivere og samtalepartnere når de står overfor ulike valg, det være seg i diskusjon med partner eller f.eks. valg av tapet i stua. Dertil fins det dataprogram som lager helt nytt innhold av bilder, musikk eller videoer. Sosiale medier flommer over av slike produkter. Det foreløpig siste jeg kjenner til, er KI-briller hvor man plasserer en liten datamaskin på nesa og analyserer omgivelser og det man ser på i sanntid. Det totale overvåkingssamfunnet kan være rett rundt hjørnet.

Tech-gigantene bruker ufattelig mye penger på utvikling av KI. Vi snakker om tidenes største økonomiske investeringer. Utviklingen er styrt av kapital og kapitalinteresser, og ikke av hva som måtte fremme menneskelige verdier knyttet til liv og helse. De autonome KI-systemene skjuler også verdivalg i algoritmene sine. De mektige eierne er heller ikke opptatt av å verne om demokratiet. De ønsker seg størst mulig frihet til å gjøre hva de måtte ønske.

Hva gjør denne økte bruken av KI med oss? Vi overlater mer og mer tanke- og skrivearbeid til maskinene. Vil det svekke vurderingsevnen vår? Går vi mot en tommere og dummere verden? Hvilke klimafølger får denne utviklingen? Datasentrene er svært kraftkrevende.

Jeg hørte nylig på noen episoder av Verdbørsen på NRK. Her diskuterte de tre mulige framtidsscenarioer med KI: Den gode, den onde og den grusomme. Det gode scenariet skisserte muligheten for en lys framtid med superlykke, superintelligens og superlange liv. I det grusomme scenariet kommer utviklingen ut av menneskelig kontroll. Maskinene tar over, og menneskeheten går til grunne. De siste dagene har verden bråvåknet til opplysninger om at dette faktisk kan være i ferd med å skje. Pr i dag kan vi ikke annet enn inderlige håpe at så ikke er tilfelle.

På tross av de siste dagers nyheter, tror jeg at «det onde» scenariet er mest sannsynlig. Vi kan gå mot en tommere og dummere verden fordi stadig mer kognitive funksjoner og moralske valg blir overlatt til maskinene. Ikke akkurat lystelig, det heller.

Men vi ser heldigvis flere motreaksjoner. Stadig flere tar til orde for at myndighetene må ta kontroll over utviklingen med internasjonale reguleringer. I skolen skal barn igjen lære å lese, regne og skrive analogt. Borgermesteren i New York, den radikale Zohran Mamdani, er i ferd med å gjøre byen til en hovedstad for et opprør mot KI ved å forby bruk av KI på alle offentlige barneskoler i USAs største by. Barn og unge er sannsynligvis de mest sårbare for utviklingen.

Selv tenker jeg noe av det viktigste vi må lære, er å være kildekritiske. Hva er sant, og hva er falsk av det vi ser og hører? KI-briller bør kunne forbyes. Så får vi inderlig håpe at myndighetene både nasjonalt og internasjonalt klarer å bli enige om å regulere virksomhetene.

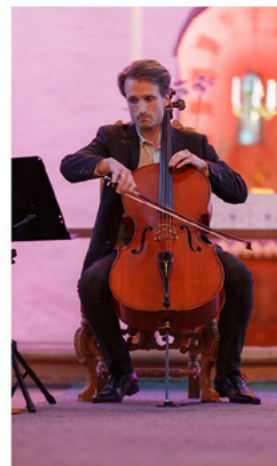
Men KI er kommet for å bli. Jeg kan vanskelig se for meg at noen skulle komme opp med noen avknapp slik nevøene til Donald Duck i sin tid gjorde.

Tankestrek – Gisle Roksund

Bibel & musikk Siljan kirke

Onsdag 4. november kl. 18.00 fortsetter vi å lese fra bibelen, og skal begynne å lese gjennom Apostlenes gjerninger. Det er ei spennende bok som handler om hva som skjedde den første tiden etter Jesus. Kvelden varer omtrent en time, og her er det å lytte som står i fokus. Både tekster og musikk kan tale til oss. Ingvild Hogstad blir med som oppleser og organist Peter finner stykker som passer til tekstene.

Gratis inngang. Velkommen.

Bibelundervisning sammen med Gjerpen

Gjerpen menighet arrangerer bibelundervisning i høst, og vi i Siljan ønskes også velkommen til å delta. Prestene Øystein og Bjarte arrangerer dette sammen, og dette er for alle som ønsker å bli bedre kjent med bibelen.

Vi møtes annenhver uke – på tirsdagskvelder fra kl.18.30–20.00. Det blir anledning til samtaler i

grupper etter undervisningen, og det blir svært enkel servering. Kurset er gratis, og absolutt verdt inngangsprisen! Det er ikke påmelding – sted er i kontorbygget mellom Gjerpen kirke og Gjerpen prestegård.

Datoer:
13. og 27.oktober
10. og 24.november

FASTE ARRANGEMENTER PÅ MENIGHETSHUSET

Middag

Onsdag kl. 16.30–18.00
21. oktober
18. november
9. desember

Husk påmelding før tirsdag kl. 12.00
Tlf: 35 94 11 74
E-post: menighetskontoret@siljan.kirken.no

Samtalekvelder

Onsdag kl. 19.00–21.00
28. oktober
25. november

Til minne om Lina Anundsen (1914–2026)

«Det er rart jeg skal være så kjent!» sa Lina til meg og smilte slik som hun ofte gjorde. Hennes høye alder gjorde at hun etter hvert fikk mye oppmerksomhet, og hun ble en slags kjendis fra Siljan. I begynnelsen av august gikk hun bort etter et langt og rikt liv. Her er et utdrag fra minneordet som ble holdt i kirken av gamleprest Dennis, da Lina ble gravlagt 11. august.
– Bjarte

Lina ble født på prestegården i Siljan 12. november 1914, der faren var forpakter og moren jordmor. Hun vokste opp sammen med fire søsken i et trygt hjem preget av arbeid, omsorg og kristen tro. Allerede som barn trivdes Lina best ute. Hun hjalp til på gårdene i bygda, arbeidet på åkrene og var seterjente gjennom flere somre. Naturen, skogen og arbeidet med jorda fulgte henne gjennom hele livet. Hun var også glad i håndarbeid, hagearbeid og bærplukking, og var kjent for sin flid og sin nøyksomhet.

Da Lina var ti år gammel, møtte hun Gunnar for første gang. Vennskapet utviklet seg etter hvert til kjærlighet, og de giftet seg i Siljan kirke i 1934. Sammen bygde de hjem på Vang, hvor de levde store deler av sitt liv. De fikk seks barn: Lillian, Ingrid, Solveig, Bjørn, Anne Lise og Ole Gunnar. Familien stod alltid sentralt i Linas liv. Hun var en trygg og omsorgsfull mor, og senere en stolt bestemor, oldemor og tippoldemor.

Lina var et menneske preget av takknemlighet. Hun satte stor pris på livet, familien og menneskene rundt seg. Den kristne troen var en naturlig del av hverdagen helt fra barndommen. Hun fortalte ofte om læreren Ivar Moe som startet skoledagen med bønn, og hvordan dette satte spor i henne. «Jeg kan ikke klare meg uten Jesus», sa hun ofte.

Troen gav henne styrke gjennom livet og trygghet i møte med døden.

De siste ti årene bodde Lina på Siljan helse- og omsorgssenter. Overgangen fra eget hjem til sykehjemmet møtte hun med imponerende styrke. Hun engasjerte seg i menneskene rundt seg og satte stor pris på både beboere og ansatte, som hun gjerne kalte sine «engler». Takknemligheten og interessen for andre fulgte henne helt til det siste.

Lina uttrykte ofte at hun ikke var redd for å dø. Hun hadde et levende håp om å møte igjen sin kjære Gunnar og sine kjære som hadde gått foran. Bare en uke før hun døde sa hun: «Min mann Gunnar har jeg elsket hele livet, og jeg elsker ham fremdeles.»

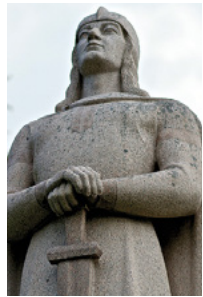
Den 2. august sovnet Lina stille inn på Siljan helse- og omsorgssenter. Alle hennes seks barn var samlet rundt sengen. Hun døde fredfullt mens kirkeklokkene ringte etter gudstjenesten i Siljan kirke.

Lina vil bli husket som et varmt, trofast og omsorgsfullt menneske. Hun gikk stille gjennom livet, hjalp mange uten å gjøre oppmerksom på det, og etterlot seg en stor familie og mange gode minner.

Kongens forhold til kirken

Gjennom historien så har Norges konge hatt forskjellig tilknytning til kirken og den kristne tro, og her et er lite historisk riss over viktige kongers forhold til kirken og hvordan forholdet mellom stat og kirke har endret seg.

TEKST: BJARTE TYSVÆR (som har brukt KI for å hente informasjon om flere av kongene)

Håkon den gode (ca. 934–961)

Håkon den gode var sønn av Harald Hårfagre, og da Håkon ble født ble han sendt til England og vokste opp hos den kristne kong Adelstein. Derfor fikk han også tilnavnet Adelsteinsfostre. Håkon fikk en kristen oppvekst og ble Norges første kristne konge da han ble vår tredje konge rundt år 934. Likevel innførte han ikke den kristne tro i Norge. Han ønsket å kristne landet, men oppdaget raskt at han var avhengig av støtte fra høvding og bønder som praktiserte åsatro. Da han forsøkte å avskaffe blotene og innføre kristne skikker, møtte han sterk motstand, særlig i Trøndelag.

Den første kristne kongen i Norge mislyktes altså med å kristne landet. Først et århundre senere hadde kongemakten styrke nok til å gjøre kristendommen til hele folkets religion.

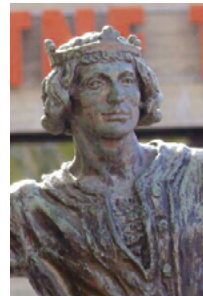
Olav den hellige (1015–1030): Kongen som kristningskonge

Ingen norsk konge har hatt større betydning for kirkens historie enn Olav Haraldsson, bedre kjent som Olav den hellige. Mange har sagt at han kristnet Norge med sverd, men det er bare en liten del av sannheten. Norge ble ikke kristnet på én måte, men gjennom et samspill av handel, misjon og kongemakt. Handelsfolk og vikinger møtte kristendommen i utlandet, misjonærer forkynte den

nye troen, men det var først da kongene gjorde kristendommen til grunnlag for lov og samfunnsorden at landet ble kristnet. Derfor kan man si at kristendommen kom til Norge gjennom handel og misjon, men ble etablert gjennom kongemakten.

Olav bidro til å etablere kristen lov og kirkelig organisering. Etter sin død på Stiklestad i 1030 ble han raskt æret som helgen og fikk en helt spesiell plass i norsk kirkeliv.

Olav ble senere omtalt som Norges «evige konge», og hans grav i Nidaros utviklet seg til Nord-Europas viktigste pilegrims mål. I middelalderen ble kongemakten forstått som nært knyttet til arven etter Olav den hellige.

Magnus Erlingsson (1161–1184): Kongen under kirken

På 1100-tallet vokste kirken i makt. Det var på denne tiden at trekirken i Siljan ble erstattet av steinkirken som står der i dag. Da Magnus Erlingsson ble kronet i 1163 eller 1164, var det første gang en norsk konge mottok en kirkelig kroning etter europeisk mønster. Erkebiskopen fikk stor innflytelse, og kongen ble framstilt som innsatt av Gud gjennom kirken. Kongens makt var altså direkte gitt han av Gud.

Håkon Håkonsson (1217–1263): Balanse mellom kirke og konge

På 1200-tallet ble forholdet mellom konge og kirke mer avklart. Håkon Håkonsson bygde opp en sterkere kongemakt, samtidig som han samarbeidet med kirken. Konfliktene som hadde preget tidligere perioder ble gradvis mindre.

På denne tiden var Norge et av Europas best organiserte kristne riker i forhold til folketallet. Landet hadde trolig mellom 1 300 og 1 500 kirker og omkring 30 klostre. Kirken var til stede i nesten hver bygd og var sammen med

kongemakten den viktigste samfunnsinstitusjonen i landet. Til sammenligning har Den norske kirke i dag rundt 1600 kirkebygg, men befolkningen er mer enn ti ganger større enn på 1200-tallet. Det sier noe om hvor sentral kirken var i middelalderens Norge.

Christian III (1534–1559): Kongen over kirken

Den største omveltningen i forholdet mellom konge og kirke kom med reformasjonen. Kong Christian III innførte den lutherske reformasjonen i Danmark-Norge i 1536–1537. Den katolske kirken mistet sin selvstendige makt, biskopene ble avsatt, og kongen ble kirkens øverste leder. Kirkens store eiendommer ble overtatt av kronen. Skal man forstå hvorfor reformasjonen spredte seg, så må man også tenke på dette økonomiske perspektivet. Fra nå av var kirken ikke lenger en selvstendig maktfaktor, men en del av statsapparatet.

Christian V (1670–1699): Eneveldets kirke

Under eneveldet ble forbindelsen mellom trone og alter enda sterkere. Kongen hadde all politisk makt og var samtidig øverste leder for kirken. Prestene fungerte som lokale representanter for staten, og kirkens oppgave var ikke bare å forkynne gudstro, men også å fremme lydighet mot kongen.

Christian Frederik (1814) og Karl Johan (1814–1944): Statskirken i Grunnloven

Da Norge fikk sin egen grunnlov i 1814, ble den evangelisk-lutherske religion slått fast som statens religion. Kongen skulle bekjenne

seg til den lutherske tro, og kirken beholdt sin rolle som statskirke. I unionstiden med Sverige fortsatte kongen å ha omfattende myndighet over kirkelige forhold.

Haakon VII (1905–1957) og Olav V (1957–1991): Folkekongen og folkekirken

Da den danske prins Carl ble konge i Norge etter unionsoppløsningen med Sverige tok han det gamle norske kongenavnet Haakon.

Han så seg selv som folkets konge mer enn kirkens hersker, men forbindelsen mellom kongehus og kirke forble sterk. Gudstjenester, kirkelige høytider og nasjonale markeringer ble viktige arenaer for kongehuset. Under andre verdenskrig ble både kirken og kongen samtlende symboler for motstanden mot okkupasjonsmakten. Olav V videreførte den nære forbindelsen mellom kongehus og kirke. Han hadde stor respekt i brede kirkelige miljøer og ble oppfattet som en samtlende kristen skikkelse i nasjonen. Samtidig vokste debatten om statskirkeordningen og behovet for større kirkelig selvstyre.

Harald V (1991–2026): Fra statskirke til folkekirke

Den viktigste endringen i nyere tid kom i 2012. Da ble Grunnloven endret slik at Den norske kirke ikke lenger var en statskirke i tradisjonell forstand. Kongen skal fortsatt bekjenne seg til den evangelisk-lutherske religion, men styrer ikke lenger kirken slik tidligere konger gjorde. Kirken fikk større selvstendighet, og biskoper og kirkelige organer velges og utnevnes gjennom egne ordninger.

Kong Harald understreket likevel betydningen av kristen tro, kirkelige tradisjoner og Den norske kirkes rolle i samfunnslivet.

Kong Haakon VIII (2026–)

«Med Guds hjelp og folkets støtte...». Kong Haakon viste sin nære tilknytning til den kristne tro da han holdt sin første tale til folket som konge, og markerte med det at kongehuset også fremover vil ha et nært forhold til kirken. Vi i Siljan kan håpe at kongen snart kommer hit, og at kong Håkon besøker vår vakre kirke om ikke så altfor lenge.

SKILBRED MUR OG FLIS - ALT INNEN MUR Våtrom • Flis • Mur • Dekorpuss • Betong Tlf: 920 86 620 Morten Skilbred, 3748 Siljan	 TLF 48 09 28 16	Ekeberg Auto as Bilverksted Sjekk PUNKT Tlf: 35 94 12 32 post@ekebergauto.no
	 <i>Klara's</i> SANG & GRAVSTEDSTJENESTER www.klaras-gravstedstjenester.com MOB: 984 20 734 Synger de fleste sjangere til forskjellige anledninger, som feks. bryllup og begravelser. Steller og pynter gravsted gjennom hele året.	SILJAN Transport & SILJAN IT Dataverksted Salg av pc, service og reparasjon it: 481 83 918 taxi: 941 90 003 www.siljantaxi.no
BYGGMESTER HAGEN AS 3748 Siljan Mobil: 905 45 019	<i>Leif Olau Olsen</i> Begravelsesbyrå Siljan/Skien - Tlf.: 35 54 17 17	Vil du annonsere i menighetsbladet? Kontakt oss på tlf 35 94 11 74 menighetskontoret.siljan@kirken.no
RØNNINGENE AS MASKINENTREPRENØR www.ronningene.no Mob.95244003	<i>RISING</i> REGNSKAP AS	
<i>Allum Transport AS</i> 3748 Siljan AUT. ENTREPRENØRFORRETNING Geir Øksenholt • Tlf: 415 67 608 E-mail: post@allumtransport.no	 www.siljanhjort.no 97 61 22 82	
MURERFIRMA Terje Skilbred Tlf: 977 10 966 MUR - PUSS - FLIS - NATURSTEIN - BETONGGULV - FORSKALING	SiljanTaxi Alle dager, hele døgnet Tlf.941 90 003	

GUDSTJENESTER

Det tas forbehold om endringer underveis.

04.10.26	Siljan kirke	kl. 11.00	
11.10.26	Gjerpen kirke	kl. 11.00	
18.10.26	Grorud kapell	kl. 11.00	
25.10.26	Siljan kirke	kl. 18.00	Kveldsgudstjeneste
01.11.26	Siljan kirke	kl. 11.00	Allehelgen
08.11.26	Siljan kirke	kl. 11.00	4- og 6-årsbok
15.11.26	Siljan kirke	kl. 11.00	
22.11.26	Siljan kirke	kl. 11.00	
29.11.26	Siljan kirke	kl. 18.00	Lysmesse
06.12.26	Siljan kirke	kl. 11.00	
13.12.26	Siljan kirke	kl. 18.00	Vi synger julen inn

DØPTE

Thale Brokke

DØDE

Helge Hogstad
Sebastian Høines
Jan Kåre Johansen
Lina Anundsen
Jan Vidar Jensen (gravlagt Solum)

TRENGER DU NOEN Å SNAKKE MED?

22 40 00 40 • kirkens-sos.no

Ring eller skriv. Vi er her. Alltid.

**STØTTE-
ANNONSØRER**

NICRO

LAVITA

Björg Sønstvedt
Frisørsalong

*Takk til våre annonsører
for verdifull støtte!*

**VI TRENGER
FRIVILLIGE.**

Har du tid til å bry deg og lyst til å utvikle deg?
Les mer og meld din interesse kirkens-sos.no

 **KIRKENS
SOS**

Å snakke med folk om livet gir mening.

Salme 23 – Herren er min hyrde

Herren er min hyrde,
jeg mangler ingenting.
Han lar meg ligge i grønne enger,
han leder meg til vann der jeg finner hvile.

Han gir meg nytt liv.
Han fører meg på rettferdighets stier
for sitt navns skyld.

Om jeg enn skulle vandre i dødsskyggens dal,
frykter jeg ikke noe ondt.
For du er med meg.
Din kjepp og din stav,
de trøster meg.

Du dekker bord for meg
like foran mine fiender.
Du salver mitt hode med olje.
Mitt beger renner over.

Bare godhet og miskunn
skal følge meg alle mine dager,
og jeg skal bo i Herrens hus
gjennom alle tider.